

Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együtműködési
Program 2007-2013

Európai Unió

Európai Regionális Fejlesztési Alap

Egy lépéssel előrébb

Integrált Terület-
fejlesztési Stratégia
előkészítése 2020-ig

„Közös tervezés a Sajó-völgy
jövőjéről”
HUSK/1101/1.5.1/0218

Partnerséget építünk

Sajóvölgyi Tájszépítő
Egyesület

2014.

Magyarország ~ Szlovákia
Határon Átnyúló

Együtműködési Program
2007- 2013

Jelen tanulmány a környezet védelme érdekében újrahasznosított papírra készült.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Az Európa 2020 stratégiáról dióhéjban	2
II.	Az Európa 2020 stratégia Magyarországon	6
III.	A 2020-ig szóló integrált területfejlesztési stratégia előkészítése a mikrotérségre vonatkozóan	9
	1. SWOT-analízis	11
	2. Célpiramis	13
	3. Jövőkép	14
IV.	A stratégia tervezés / előkészítés módszertana	18
	1. A tervezést meghatározó általános alapelvek	18
	2. A tervezés során alkalmazott módszerek	19
V.	Sajó-völgyi mikrotérség integrált területfejlesztési stratégiája	20
	1. Prioritások	20
	2. Intelligens növekedés	22
	3. Fenntartható növekedés	24
	4. Inkluzív növekedés	26
	5. A stratégia célkitűzései és alapelvei	28
VI.	A stratégia tervezet összefoglalása	29
	1. Jövőkép és misszió	29
	2. A mikrotérségi fejlesztés elvei	31
	3. Stratégiai irányvonalak	32
	4. Stratégiai célrendszer	32
VII.	Záró gondolat	38

I. AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIÁRÓL DIÓHÉJBAN¹

Az Európa 2020 az Európai Unió 10 évre szóló növekedési stratégiája. Célja nem csupán az, hogy segítségével leküzdjük a válságot, amely számos uniós gazdaságot továbbra is kedvezőtlenül érint. A stratégia az uniós növekedési modell hiányosságait hivatott megszüntetni, és az intelligensebb, fenntarthatóbb és inkluzívabb növekedés feltételeit kívánja megteremteni.

Annak érdekében, hogy e célok kézzelfoghatóak legyenek, öt kulcsfontosságú célkitűzés meghatározására került sor, amelyeket az Uniónak az évtized végéig el kell érnie. E célkitűzések a foglalkoztatásra, az oktatásra, a kutatásra és innovációra, a társadalmi befogadásra és a szegénység enyhítésére, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelemre és az energiaügyre irányulnak.

A stratégia emellett hét kiemelt kezdeményezést is tartalmaz, amelyek keretet biztosítanak ahhoz, hogy kölcsönösen felerősítsék egymást azok az erőfeszítések, amelyeket az Unió és a tagállami hatóságok az Európa 2020 stratégia prioritásainak (innováció, digitális gazdaság, foglalkoztatás, ifjúság, iparpolitika, szegénység elleni küzdelem, erőforrás-hatékonyság) megvalósításáért tesz.

Az Európa 2020 stratégia kizárólag akkor lehet sikeres, ha az EU és a tagállamok egyaránt eltökélt és célzott erőfeszítéseket tesznek végrehajtásáért. Az EU fontos döntéseket hoz a szolgáltatások, az energia és a digitális termékek egységes piacának kiépítése, valamint a nélkülözhetetlen határkeresztesző kapcsolatok létrehozásába történő beruházás érdekében. A tagállamoknak meg kell szüntetniük a verseny és a munkahelyteremtés elé tornyosuló számos akadályt. A növekedés és a munkahelyteremtés terén azonban csak akkor érhető el a kívánt eredmény, ha az EU és a tagállamok egyesítik és összehangolják erőfeszítéseiket.

Az Európa 2020 stratégia sikeres végrehajtása ezért támaszkodik nagymértékben azokra az új irányítási struktúrákra és eljárásokra, amelyeket az EU 2010 óta folyamatosan hoz létre. Ezek középpontjában az európai szemeszter, a gazdaságpolitikai koordináció éves ciklusa áll. Az európai szemeszter során az Európai Bizottság és a Tanács uniós szintű szakpolitikai iránymutatásokat fogalmaz meg, a tagállamok, reformok végrehajtására kötelezik el magukat, a Bizottság pedig országspecifikus ajánlásokat dolgoz ki, amelyeket a tagállami vezetők a legmagasabb szinten, azaz az Európai Tanácsban hagynak jóvá. A tagállamoknak szakpolitikáik kidolgozása és költségvetéseik elkészítése során figyelembe kell venniük ezeket az ajánlásokat.

Az Európa 2020 stratégia célkitűzései

Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek teljesítése terén tett előrehaladás mérése érdekében 5 kiemelt cél meghatározására került sor az EU egészére vonatkozóan.

Az öt uniós szintű cél alapján minden egyes EU-tagállam nemzeti célokat határoz meg, figyelembe véve az egyes országok különböző helyzetét és a helyi viszonyokat.

¹ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hu.htm

2020-ra az EU egészének teljesítenie kell az alábbi öt célt:**1. Foglalkoztatás**

- € Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.

2. K+F

- € Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és a fejlesztésbe kell fektetni.

3. Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás

- € Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).
- € A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.
- € Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.

4. Oktatás

- € A korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni.
- € El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.

5. Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen

- € Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

A fenti célok egymással összefüggnek és egymást erősítik:

- € az oktatás tökéletesítése elősegíti, hogy javuljon a foglalkoztathatóság és csökkenjen a szegénység;
- € a gazdasági életben végzett kutatási-fejlesztési és innovációs tevékenységek megsokszorozódása és a forrásfelhasználás hatékonyságának javítása révén Európa versenyképesebbé válik, és új munkahelyek jönnek létre;
- € a környezetkímélő technológiákba történő beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez, egyúttal pedig új üzleti és foglalkoztatási lehetőségeket teremt.

Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósítása érdekében az uniós szakpolitikák és eszközök teljes skáláját hatékonyabban kell felhasználni. Ide tartoznak többek között a következő, több területet átfogó szakpolitikák és horizontális eszközök:

- € az egységes piac,
- € az uniós költségvetés (ideértve a regionális fejlesztési, a szociális és a kohéziós alapokat is),
- € külső szakpolitikai eszközök.

Az egységes piac kiépítése

A növekedéshez és a munkahelyteremtéshez egészséges, megfelelően összekapcsolt piacokra van szükség. Feltételt jelent az is, hogy a fogyasztók könnyen hozzáférjenek az árukhoz és szolgáltatásokhoz, illetve hogy a piaci verseny serkentse az üzleti tevékenységet és az innovációt.

Számos piaci akadályt kell azonban még felszámolni:

- € számos tényező nehezíti a határokon átvitelő tevékenységeket;
- € nem megfelelő a hálózatok közötti kapcsolatok kiépítettsége;
- € különbségek tapasztalhatók az egységes piacra vonatkozó szabályok végrehajtásában;
- € bonyolult a jogi háttér (egyres tranzakciókra például akár 27 különféle szabályrendszer is vonatkozhat).

A fentiekén túlmenően arra is szükség van, hogy a kisvállalkozók könnyebben tudjanak bejutni az egységes piacra, és hogy lendületet kapjon a vállalkozói tevékenység. Ennek érdekében:

- € egyszerűsíteni kell a társasági jogot (csődeljárások, zártkörű társaságok státútuma stb.);
- € lehetővé kell tenni a vállalkozók számára, hogy üzleti kudarc esetén újrakezdhesék vállalkozói tevékenységüket.

Fontos gondoskodni arról, hogy a fogyasztók könnyebben és nagyobb bizalommal tudjanak más uniós országokból árukat és szolgáltatásokat vásárolni (különösen igaz ez az internetes vásárlásra).

Befektetés a növekedésbe

A pénzügyi válság jelentős hatást gyakorolt az európai vállalkozások és kormányok beruházás- és innováció finanszírozási képességére. Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához az Uniónak szüksége van arra, hogy:

- € a szabályozási környezet biztosítsa a pénzügyi piacok hatékonyságát és stabilitását;
- € a szükséges beruházások finanszírozásához innovatív eszközök (pl. köz- és magánszféra közötti partnerségek) álljanak rendelkezésre.

Ezek az eszközök elősegítik, hogy a pénzügyi beruházások hatékonyan szolgálják az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést.

Az uniós finanszírozás az alábbiak szolgálatában áll:

- € több munkahely és színvonalasabb foglalkoztatás
- € új technológiák kifejlesztése
- € élvonalbeli kutatás
- € nagy sebességű internet-hozzáférés

- € intelligens szállítási és energiainfrastruktúra
- € energiahatékonyság és megújuló energiaforrások
- € vállalkozásfejlesztés
- € készségfejlesztés és képzés

Külső szakpolitikai eszközök

A növekedés fellendítése érdekében az Uniónak arra kell törekednie, hogy a nemzetközi kereskedelmi életben a nyitottság és a méltányosság elve érvényesüljön, és hogy a piacok szabályokon alapuló nemzetközi keretrendszerben működjenek. Ennek érdekében elő fogja segíteni a következőket:

- € több belső szakpolitika (pl. energia, közlekedés, mezőgazdaság, K+F) külpolitikai aspektusainak megerősítése
- € a kereskedelempolitikai és a nemzetközi makroökonómiai politikai koordináció
- € magabiztos és hatékony részvétel a nemzetközi fórumokon (pl. G20) a jövőbeli gazdasági világtrend alakítása érdekében

Az EU emellett stratégiai kapcsolatokat kíván kiépíteni a feltörekvő gazdaságokkal. Célja a közös érdeklődésre számot tartó ügyek megvitatása, a szabályozási és egyéb téren megvalósuló együttműködés előmozdítása és a kétoldalú kérdések megoldása.

Az EU már megkezdte a munkát annak érdekében, hogy tényleges partnerségi viszonyt építsen ki a fejlődő országokkal, így segítve őket a szegénység felszámolásáért, a növekedés fellendítéséért és a millenniumi fejlesztési célok valóra váltásáért vívott küzdelmükben.

II. AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA MAGYARORSZÁGON

Az Európai Bizottság mindegyik uniós tagállam vonatkozásában ún. országspecifikus ajánlást dolgoz ki, melyben elemzi a kérdéses tagállam gazdasági helyzetét, és ismerteti, milyen intézkedések meghozatalát javasolja az országnak az elkövetkező 18 hónapra. Az országspecifikus ajánlásokat az egyes tagállamok egyedi helyzetére szabták. A dokumentum nagyon sok témát tárgyal, többek között az államháztartás helyzetét, a nyugdíjrendszerek reformját, a munkahelyteremtésre és a munkanélküliség visszaszorítására irányuló intézkedéseket, valamint az oktatás és az innováció terén jelentkező kihívásokat.

Magyarország helyzetének áttekintése

Az ország növekedési potenciálja kicsi, ami az üzleti környezet romlásával áll összefüggésben. Utóbbit nagyrészt a kiszámíthatóság hiánya és a kormányzati politikák torzító hatása idézi elő. Ezek az intézkedések hozzájárultak a bankszektorbeli gyors ütemű hitelállomány-leépítéshez és a beruházás kereslet visszaeséséhez, aminek következtében történelmi mélypontra esett a beruházási arány, és csökkent a hitelezés. Végezetül megállapítható, hogy Magyarországon makrogazdasági egyensúlyhiány tapasztalható.

Magyarországnak ennek ellenére komoly kihívásokkal kell szembenéznie rövid és középtávon az üzleti és a jogi környezet, valamint a gazdasági növekedési potenciál tekintetében, s ezek a kihívások alááshatják a költségvetési konszolidáció sikerét.

Az Európai Bizottság 2013. évi ajánlásai Magyarország számára

A Bizottság hét országspecifikus ajánlást adott ki Magyarország számára annak érdekében, hogy segítse az ország gazdasági teljesítményének javítását. Az ajánlások a következő területekkel foglalkoznak:

1. *Fenntartható államháztartás*
2. *Pénzügyi ágazat*
3. *Adórendszer*
4. *Munkaerőpiac és szegénység*
5. *Üzleti környezet*
6. *Oktatás*
7. *Energia- és közlekedési ágazat*

Az alábbi táblázat bemutatja az EURÓPA 2020 stratégia célkitűzéseit:

Az Európa 2020 stratégia célkitűzései¹

<i>Uniós / tagállami célkitűzések</i>	<i>Foglalkoztatási ráta (%)</i>	<i>K+F a GDP %-ában</i>	<i>Széndioxid-kibocsátáscsökkentési célkitűzések² (az 1990-es szinthez képest)</i>	<i>Megújuló Energia</i>	<i>Energiahatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése millió tonnában</i>	<i>Korai iskola-elhagyás %-ban</i>	<i>Felsőoktatás %-ban</i>	<i>A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése</i>
Az EU kiemelt célja	75%	3%	-20%	20%	az energiahatékonyság 20%-os növelése, amely 368 millió tonna kőolaj-egyenértéknek felel meg	10%	40%	20,000,000
Az EU-ra vonatkozó becsült adat³	73,70-74%	2,65-2,72%	-20%	20%	206,9 Mtep	10,30-10,50%	37,50-38,0%	A tagállamok módszertani eltérései miatt az eredmények nem számíthatók ki.
HU	75%	1,80%	10%	14,65%	2,96	10%	30,30%	450,000

Magyarázat a táblázathoz

¹ Amint a tagállamok 2011 áprilisában nemzeti reformprogramjaikban meghatározták.

² A 2009/406/EK határozatban (vagy vállaláselosztási határozat) meghatározott nemzeti kibocsátás-csökkentési célértékek a kibocsátás-kereskedelmi rendszer által nem lefedett kibocsátásra vonatkoznak. A kibocsátás-kereskedelmi rendszer alá tartozó kibocsátást 21%-kal fogják csökkenteni a 2005-ös szinthez képest. A megfelelő teljes kibocsátás 20%-kal csökken majd az 1990-es szinthez képest.

³ A nemzeti célértékeken felül.

III. A 2020-IG SZÓLÓ INTEGRÁLT TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ELŐKÉSZÍTÉSE A MIKROTÉRSÉGRE VONATKOZÓAN

Az integrált területfejlesztési stratégia előkészítése a korábbi tanulmányok eredményeire épül. A stratégia kidolgozásánál elkerülhetetlen, hogy figyelembe vegyünk az EU következő programidőszakának stratégiai dokumentumait. Jelenleg a 2020 Európa fejlesztési stratégiája a legismertebb, ismerjük továbbá az EB költségvetés-tervezetét a 2014-2020-as időszakra, s rendelkezésünkre áll az EU Duna-stratégiája is.

Projektünk integrációs stratégiája az EU 2020 Európa fejlesztési stratégiájának 14 meghatározott prioritásán alapszik. Az említett európai prioritásokat mikro régióink speciális prioritási területeire kell alkalmazni. A tanulmány a teljesítménymutatók beállításának javaslata mellett az Európa 2020 stratégiában megadott prioritásterület mindegyikére példákkal is szolgál. Az integrált stratégia az EB-javaslattal összhangban szabja meg a projekt kimenetét és a teljesítménymutatókat. A 2013-as évet követően a stratégiák és programok valós kimenete.

A Sajó-völgyi mikrotérség *integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési stratégiájának előkészítésének* feladata a helyzetelemzést követő *javaslattevő fázisban* a közép- és hosszútávon legkedvezőbb fejlesztési irányok részletes kidolgozása, a fejlődéshez szükséges feltételek meghatározása.

Jelen tanulmány elképzelés a jövőről, híd az előzőekben feltárt jelenlegi helyzet és a következő fázis meghatározandó konkrétabb lépései között. A *stratégia alapelvei* megegyeznek az Európa 2020 fejlesztési stratégiával.

A stratégiaalkotás lépéseit a következő rend mentén mutatjuk be:

A **SWOT – analízis** a mikrotérség belső adottságait (erősség, gyengeség) és a külső meghatározottságait (lehetőség, veszély), valamint a köztük lévő kapcsolatot, a bennük rejlő fejlesztési lehetőségeket, a szükségleteket foglalja össze. A műhelymunka keretében kialakított elemzés összekapcsolja a helyzetelemzést a célok, prioritások rendszerével, egyúttal összefoglal és súlyoz, komoly segítséget nyújt a megállapítások szelektálásában és rendszerezésében, a főbb jellemzőket kiemelő leírás egyúttal a mikrotérség „diagnózisa”.

A mikrotérségi integrált stratégia **célpiramisát** - a SWOT-táblázat „belső celláinak” kitöltését követően - az alábbi rendszerben állítottuk össze a: jövőkép, átfogó célok, prioritások, specifikus célok, intézkedések.

A jövőkép szlogenszerű megfogalmazása után kerültek meghatározásra - a fejlesztésben érintett minden szereplő számára iránymutatásul szolgáló - átfogó célok. A prioritások tovább bonthatók rövid- és középtávú célokra, melyek megvalósítását az intézkedések segítik.

A **jövőkép** küldetést, a mikrotérség számára meghatározó értékrendet fogalmaz meg, hosszútávon értelmezhető valószínűsített, kívánatos és egyben lehetséges jövőt ábrázol.

A mikrotérségi integrált stratégia megvalósításának kulcsa: a hatékony, a változásokra sikerrel reagáló és alkalmazkodó képes intézményrendszer. Ennek megfelelően a jelenlegi *mikrotérségi intézményrendszer továbbfejlesztése is nélkülözhetetlen.*

A stratégia tervezet sikeres megvalósítása esetén bekövetkező *társadalmi, gazdasági, környezeti hatások* bemutatása zárja, amely a kiegyenlített, harmonikus fejlődést ígérő, integrált területfejlesztés, vidékfejlesztés forgatókönyve.

Mikrotérségünk SWOT-analízisét a következő oldalakon részletezzük.

**1. SWOT-ANALÍZIS
SAJÓ-VÖLGYI MIKROTÉRSÉG**

	ERŐSSÉG	GYENGESÉG
	<ul style="list-style-type: none"> € Innovatív ötletek, követendő példák megjelenése € Változatos termőhelyi, geomorfológiai adottságok € Termelési tradíciók, képzett mezőgazdasági szakemberek € Jó megközelíthetőség, kedvező földrajzi elhelyezkedés, € Kiépített árvízvédelmi rendszer, meglévő szükség- és vésztározók € Természetvédelmi értékek 	<ul style="list-style-type: none"> € Belső kohézió, összefogas hiánya € Az egyedi sajátosságokat nélkülöző települési heterogenitás, stagnáló-romló központ € Települési-társadalmi, etnikai és szegénységi migráció, polarizáció € Oktatási, közművelődési, szociális és egészségügyi intézmények humán és műszaki infrastrukturális háttere € Egynemű tájhasználat, amely leépíti a természetes rendszereket, feléli tartalékait, folyamatos romló körülményeket teremt, hozzájárul a szélsőségek növekedéséhez € Belterületi vízrendezés hiánya, belvízveszély € Települési infrastruktúra hiányosságai, települések környezeti leépülése, érték vesztese € Alacsony jövedelmezőség, megkésett modernizációs folyamatok, alacsony vállalkozói aktivitás, piacok hiánya € Gyenge iparosodottság, élelmiszer feldolgozó kapacitás hiánya, márkavédelem hiánya € Tőkehiány, önrész probléma € Belső periféria helyzetek € Alacsony foglalkoztatás, képzetlen munkaerő
LEHETŐSÉG (Külső pozitív adottság)	LEHETŐSÉG-ERŐSSÉG STRATÉGIÁK	LEHETŐSÉG-GYENGESÉG STRATÉGIÁK
<ul style="list-style-type: none"> € A tájhasznosítási- és termelési szerkezetváltást elősegítő külső források növekednek € Leszakadó társadalmi csoportok felzárkóztatását segítő programok terjedése 	<ul style="list-style-type: none"> € Egyedi turisztikai arculat és hatékony működési feltételeinek megteremtése € Vállalkozói aktivitás és tőkebeáramlás feltételeinek 	<ul style="list-style-type: none"> € Társadalmi szerveződések és szerepek alakulásának elősegítése, identitáserősítés € Szociális és egészségügyi ellátás hálózatának fejlesztése € Termelési, feldolgozási és értékesítési hálózatok kialakulásának támogatása

<ul style="list-style-type: none"> € Természetközeli, falusi- és egészségturizmus iránti igények növekedése € Tervszerződés, programalapú térségfinanszírozás € Hálózati kapcsolatok, egyediség felértékelődése 	<p>javítása, meglévő ipari kapacitások fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> € Természeti, táji értékek rehabilitációja, védelme € Vállalkozások közötti együttműködések erősítése € Települések arculatának javítása € Települési infrastruktúra fejlesztése € A közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése
<p>VESZÉLY (Külső negatív adottság)</p>	<p>VESZÉLY-ERŐSSÉG STRATÉGIÁK</p>	<p>VESZÉLY-GYENGESÉG STRATÉGIÁK</p>
<ul style="list-style-type: none"> € Mezőgazdasági feltételek további romlása, birtokrendezés feltételeinek hiánya € Szélsőséges klímaviszonyok következményeinek erősödése € Piacvédelem és hatékony minőség-ellenőrzés, szabályok betartatásának hiánya € Szegregációs folyamatok erősödése € Fizetőképes kereslet csökkenése € Térség komplex fejlesztésének lassú és koncentrált kibontakozása € Térségen kívülről érkező vízszennyezések € A felzárkóztatásra szánt költségvetési források, és pályázati lehetőségek csökkenése € Intenzív tájhasználat támogatása € Összehangolatlan központi fejlesztési programok € A digitális szakadék mélyítése 	<ul style="list-style-type: none"> € Változatos termőhelyi adottságokhoz illeszkedő tájhasználat kialakítása € Tradíciókon és adottságokon alapuló mezőgazdasági vállalkozások szakmai és technológiai fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> € Mélyszegénységben élő, illetve cigány rész társadalom integrációjának elősegítése € Társadalmi innováció erősítése

2. CÉLPIRAMIS

A fokozatosság és az egyedi arculatok mikrotérsége legyen a Sajó-völgy!

ÁTFOGÓ CÉL

A társadalmi-, gazdasági-, környezeti megújuláson és sokoldalú együttműködésen alapuló minőségi élet feltételeinek javítása.

Társadalmi kohézió erősítése	Működőképes gazdaság kialakítása	Táji és települési környezet javítása
SPECIFIKUS CÉLOK		
<i>Települési és térségi identitás erősítése</i>	<i>Az öröklött gazdasági struktúra átalakítása</i>	<i>A térségi infrastruktúra fejlesztése</i>
INTÉZKEDÉSEK		
Társadalmi innováció erősítése Társadalmi szerveződések és szerepek alakulásának elősegítése, identitáserősítés	Változatos termőhelyi adottságokhoz illeszkedő tájhasználat kialakítása Tradíciókon és adottságokon alapuló mezőgazdasági vállalkozások szakmai és technológiai fejlesztése Vállalkozói aktivitás és tőkebeáramlás feltételeinek javítása, meglévő ipari kapacitások fejlesztése Egyedi turisztikai arculat és hatékony működési feltételeinek megteremtése	A települési infrastruktúra fejlesztése A közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése
SPECIFIKUS CÉLOK		
<i>Szociális felzárkóztatás gyorsítása</i>	<i>Gazdasági együttműködések fokozása</i>	<i>Természeti, környezeti értékek aktív védelme</i>
INTÉZKEDÉSEK		
Szociális és egészségügyi ellátás hálózatának fejlesztése Mélyszegénységben élő, illetve cigány rész társadalom integrációjának elősegítése	Termelési, feldolgozási és értékesítési hálózatok kialakulásának támogatása Vállalkozások közötti együttműködések erősítése	Vízminőség és vízkészlet védő vízgazdálkodási rendszer kialakítása és működtetése Természeti, táji értékek rehabilitációja, védelme Települések arculatának javítása

3. JÖVŐKÉP

aminek következtében:

A Sajó-völgyi mikrotérség legfőbb küldetése, hogy váljon

a fokozatosság és egyedi arculatok mikrotérségévé, ahol a fejlődés alapja az identitástudat felélesztése, kibontása, a szerepek kiterjesztése, a társadalmi, gazdasági és környezeti megújulás, valamint a sokoldalú és szerteágazó együttműködések hálózatának kialakítása,

- € megvalósul a szociális felzárkózás, átalakul az öröklött gazdasági struktúra, aktív védelem alá kerülnek a természeti és környezeti értékek, további infrastruktúrafejlesztések realizálódnak,
- € *s így a szerves fejlődés eredményeként sikerül leküzdeni a belső perifériális helyzet negatív hatásait, s megteremteni a minőségi élet feltételeit.*

A MEGVALÓSÍTÁST SEGÍTŐ INTÉZMÉNYRENDSZER

A térségi önszerveződés legfontosabb színtere a mikrotérség. Az új Országos Területfejlesztési koncepció értelmében a kistérségek – ezen belül a mikrotérségek - a jövőben nem forráselosztó szerepet kapnak, hanem integrált mikrotérségi fejlesztések, programcsomagok végrehajtása révén valósítják meg a fejlesztési tervekben kitűzött célokat.

Napjainkban egyre erősebben jelentkezik a szubszidiaritás érvényesülésének és érvényesítésének követelménye, ami azt jelenti, hogy a helyben jelentkező igények, szükségletek kielégítése, megoldása a lehető legközelebbi szinten történjen. Ezt a folyamatot erősíti továbbá a decentralizáció szükségessége is.

A mikrotérség forrásbevonó-megkötő képességét alapvetően a *helyi fejlesztő kapacitás* és az *érdekérvényesítő képesség* határozza meg.

Az integrált stratégia sikeres megvalósításának záloga tehát egy hatékony, a változásokra sikerrel reagáló, alkalmazkodó képes, professzionális intézményrendszer működtetése, amely integrálja a terület - és vidékfejlesztés, valamint a környezetgazdálkodás szakembereit, illetve feladatait a célpiramisban meghatározott prioritások alá rendeli. Az integrált stratégia társadalmisítása, folyamatos „csiszolása”, pontosítása, szintetizálása, a megváltozott feltételekhez való igazítása és monitoringja elengedhetetlen és a társadalmi elfogadottságon keresztül a megvalósítás egyik kulcsa. A hűzóemberek mellett, illetve velük együtt az egyes programok tényleges megvalósítási felelőseinek, közreműködőinek megszólítása, felszólítása, és ezáltal az abszorpciós képesség fokozása, illetve a forrásfelhasználás hatékonyságának és fenntarthatóságának növelése a jövőkép és a kitűzött célok elérését szolgálja.

A partneri kapcsolatok bővítése mind az EU tagállamainak kistérségei, mikrotérségei felé, mind pedig a vállalkozások, gazdasági társaságok, civil szervezetek irányába szükséges. A helyi fejlesztő kapacitás fent vázolt továbbfejlesztésével párhuzamosan a mikrotérség érdekérvényesítő képességének fokozása, az érdekharmónizáló és lobbizási tevékenység kiterjesztése mind megyei, mind regionális és országos szinten indokolt.

TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI HATÁSOK

Az integrált stratégia sikeres megvalósítása egy kiegyensúlyozott, rendszerszemléletű, térségi kohézió és együttműködésen alapuló, a mikrotérség gazdasági szerepkörének kiteljesedését, ezáltal húzóerejének növelését, a kiegyensúlyozott társadalom kialakulása felé való törekvést előrevetítő forgatókönyvet ígér a mikrotérség lakossága, befektetői, az ide látogatók számára egyaránt.

Az integrált stratégia következetes megvalósításának eredményeként egy társadalmi-, gazdasági-, és környezeti megújulásnak lehetünk tanúi a Sajó-völgyi mikrotérségben, mely **megújulási folyamat** eredményei a következőkben foglalhatók össze.

A gazdasági felemelkedés alapjai a társadalmi felzárkózásban és az identitás megerősödésében keresendők. A mikrotérség már meglévő erősségei közé tartozik, hogy rendelkezik innovatív ötletekkel, követendő példákkal, gondolunk itt az agrár-környezetvédelemre, a gyümölcsstermesztési integrátori tevékenységre, a befogadó falu programra, a térségi szinten megvalósult hulladékgyűjtésre, valamint a sikeres foglalkoztatási programokra. Ezek népszerűsítése által, valamint a műhelybeszélgetések, foglalkozások révén új generáció is megvalósul. Az alvó identitású térségben már felismerték az identitástudat felébresztésének és kibontásának szükségességét: egyéni, települési, kisközösségi, települési és mikrotérségi szinten egyaránt. Ez hozzájárult a társadalmi szerepek kiteljesedéséhez, a civil szervezetek megerősödéséhez, az érdekérvényesítő képesség fokozásához, valamint ahhoz, hogy a heterogén települések megtalálják és éljék egyedi arculatukat, sajátosságukat, és ezáltal nagyobb erőt fejthetnek ki a mikrotérség fejlődésében. A mikrotérségi oktatási rendszerben is nagy hangsúlyt kaphatna a kreativitás, az alkalmazkodó- és adaptációs képesség fejlesztése.

A társadalmi lejtőn való lecsúszás megállítása képzés, átképzés, felnőttképzés mikrotérségi rendszerének újragondolása, önszervező, közösségfejlesztő, közmunka- és egyéb foglalkoztatási típusú programok segítségével valósult meg. Kialakult egy mikrotérségi, azon belül mikro körzetekre épülő erős szociális és egészségügyi hálózat. Ezzel együtt a szociális felzárkóztatás, a mélyszegénység kezelése, valamint a cigány rész-társadalom integrációja még hosszú évtizedekig kiemelt feladata marad a mikrotérségnek.

A mezőgazdaság megújítását egy, a táj-föld-vízhasználatot együtt áttekintő, új piacok felkutatására és erős marketingre építő agrárstratégia képezhetné. Ennek segítségével sikerülne a természetes rendszereket leépítő, tartalékokat felélő, folyamatosan romló körülményeket teremtő és a szélsőségek növekedéséhez hozzájáruló egynemű tájhasználatot jelentősen ellensúlyozni. A végbement tájhasznosítási- és termelési szerkezetváltáson kívül a mezőgazdaság jövedelmezőségét a feldolgozó kapacitás kiépítése is fokozza.

Az erős inkubációs, és abszorpciós képességét fokozó tevékenységnek köszönhetően a vállalkozások megerősödnek, újak jönnek létre, amelyek fejlődését a kedvező földrajzi elhelyezkedés, és a meglévő ipari telephelyek is segítik. Fokozódik a vállalkozások közötti együttműködés.

A turisztikai vállalkozások száma, ezáltal részesedése a mikrotérségi GDP-ből emelkedik, sikerül kihasználni a turizmusból fakadó előnyöket, s viszonylag széles kínálattal, minőségi szolgáltatásokkal rendelkező háttértelepüléseket kialakítani, amihez a természeti, táji értékek rehabilitációja és védelme, valamint a települések arculatának javítása is hozzájárult.

A települések közötti közlekedés időtartama lerövidült és biztonságosabbá vált az útburkolatok kijavításával, a kerekpáros közlekedés feltételeinek biztosításával még könnyebbé válna a közlekedés a települések között.

A települési infrastruktúra fejlesztéseknél néhány kivételtől eltekintve sikerült az EU előírásoknak való megfelelés, csökkent a belvízveszély. A megújuló energiafelhasználás aránya folyamatos emelkedést mutat.

A felvállalt feladatok köre bővül, egyre több település vesz részt azok megvalósításában mikrotérségi szinten. A fejlesztéssel foglalkozó mikrotérségi szakemberek száma évről-évre nő. Az elmaradott mikrotérségek számára jutatott többletforrás pótolja a pályázatokhoz szükséges saját erőt. A pályázati források segítségével jelentős részben sikerül megvalósítani a szinergia hatások érvényesülését szolgáló integrált stratégiát.

A PRIORITÁSOK ÉS AZ INTÉZKEDÉSEK KÖZÖTTI KAPCSOLAT

A következő táblázat a prioritások és az intézkedések közötti kapcsolatok rendszerét szemlélteti.

	Társadalmi kohézió erősítése	Működőképes gazdaság kialakítása	Táji és települési környezet javítása
Társadalmi innováció erősítése	*	*	
Társadalmi szerveződések és szerepek alakulásának elősegítése, identitáserősítés	*	*	
Szociális és egészségügyi ellátás hálózatának fejlesztése	*	*	
Mélyszegénységben élő, illetve cigány rész társadalom integrációjának elősegítése	*	*	
Változatos termőhelyi adottságokhoz illeszkedő tájhasználat kialakítása	*	*	*
Tradíciókon és adottságokon alapuló mezőgazdasági vállalkozások szakmai és technológiai fejlesztése	*	*	
Vállalkozói aktivitás és tőkebeáramlás feltételeinek javítása, meglévő ipari kapacitások fejlesztése	*	*	
Egyedi turisztikai arculat és hatékony működési feltételeinek megteremtése	*	*	
Termelési, feldolgozási és értékesítési hálózatok kialakulásának támogatása	*	*	
Vállalkozások közötti együttműködések erősítése	*	*	
A települési infrastruktúra fejlesztése		*	*
A közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése		*	*
Vízminőség és vízkészlet védő vízgazdálkodási rendszer kialakítása és működtetése		*	*
Természeti, táji értékek rehabilitációja, védelme	*	*	*
Települések arculatának javítása	*	*	*

IV. A STRATÉGIA TERVEZÉS / ELŐKÉSZÍTÉS MÓDSZERTANA

A mikrotérség komplex fejlesztési stratégiájának kialakítása a fejlesztési tervek hagyományos, széles körben elfogadott és elismert módszertanát követi. Az alkalmazott módszertan segítségével a mikrotérség települései olyan szakmai tanulmány birtokába jutnak, mely egyfajta irányítóként szolgál a fejlesztési irányok, a megvalósítási feltételek, illetve a konkrét lépések, tevékenységek meghatározásához.

1. A TERVEZÉST MEGHATÁROZÓ ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

A fejlesztési stratégia készítése során alkalmazott módszertani alapelvek az alábbiak:

A. Reális időtáv meghatározása

A stratégia időtávja többszörös elvárást kell teljesítsen: egyrészt fel kell vázolnia a mikrotérség fejlesztésének fő irányait rövid- és hosszútávon, másrészt pedig keretet kell biztosítania a konkrét megvalósítandó fejlesztési beavatkozások számára. 2020. december 31-éig, a következő programozási időszak végéig (2013-2020) tart a középtáv.

A középtávon meghatározott célok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a mikrotérség érvényesíteni tudja érdekeit a következő, 2013-2020-as programozási periódusra készülő fejlesztési tervek kidolgozása során. A stratégiában meghatározzuk az időszakban releváns fejlesztési kereteket, a mikrotérségre vonatkozó feladatokat.

B. Gazdaságfejlesztési orientáció

A mikrotérségi fejlesztési stratégia kiemelten foglalkozik a gazdaságfejlesztés területével, mivel a helyi gazdaság dinamizálása szükséges új munkahelyek teremtéséhez, a mikrotérség népességmegtartó képességének javításához. A versenyképes gazdaság által biztosított munkahelyek, jövedelmek és adók képezik az alapot a társadalmi, kulturális és környezeti feltételek javításához. A stratégiában a gazdaság mellett elemzésre kerülnek társadalmi, szociális és környezeti folyamatok, problémák is.

C. Primer és szekunder információk összhangja

A stratégia kidolgozás során a hatékonyság biztosítása érdekében a lehető legnagyobb mértékben kívánunk támaszkodni szekunder információkra (statisztikai adatok, korábban elkészült fejlesztési koncepciók és programok), ugyanakkor azonban az elérhető szekunder információk, adatok primer információkkal való kiegészítése szintén indokolt. A primer információgyűjtés településeknek kiküldött adatlapok keretében történik.

D. Az érintettek bevonása - széles körű egyeztetés

A stratégia kidolgozás során jelentős hangsúlyt fektetünk arra, hogy az érintettek, a mikrotérség önkormányzatainak, vállalkozásainak és civil szervezetinek képviselői befolyásolhassák a tervezési dokumentum tartalmát, érdekeiket, elképzeléseiket megjeleníthessék. Ezt szolgálja a részletes primer kutatás, valamint a programozást kísérő egyeztetési folyamat.

E. Építés hatályos tervdokumentumokra

A fejlesztési stratégia kidolgozása során érvényesítendő fontos szempont, hogy a mikrotérségi stratégia célrendszere illeszkedjen a különböző szintű érvényben lévő tervdokumentumokhoz. Ennek érdekében elemzésre kerülnek a különböző szintű - országos, regionális, megyei és mikrotérségi - fejlesztési koncepciók, programok.

F. A Strukturális Alapok forrásainak felhasználására alkalmas pályázati források beazonosítása

A projektek kialakítása során törekszünk a Strukturális Alapok elvárásainak, támogatási területeinek teljeskörű figyelembe vételére. Ennek megfelelően kiemelten fontos a projektek illeszkedése az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az egyes Akciótervek prioritásaihoz, céljaihoz, és a konkrét intézkedésekhez.

G. Gyakorlatorientált megközelítés

A stratégia elkészítése során az elméleti megfelelés és a gyakorlati alkalmazhatóság egyszerre kerül figyelembevételre; törekszünk olyan stratégia elkészítésére, amely a gyakorlatban is megvalósítható prioritásokkal rendelkezik, és alkalmas az EU Strukturális Alapok támogatásainak felhasználására, forrásszerzésre.

2. A TERVEZÉS SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

Az alapelvek gyakorlati alkalmazását támasztják alá a fejlesztési dokumentumokban nyomon követhető módszerek. A fejlesztések időszaka 8-10 év, melyhez a meghatározó tényezők feltárása szükséges. A helyzetfeltáráshoz, illetve az abból levonható következtetések megalapozásához az alábbi konkrét módszereket alkalmaztuk:

- € Nemzetközi, országos, megyei és mikrotérségi szintű háttéranyagok, koncepciók, tervek, a mikrotérséghez való kapcsolódási pontjaik, koherenciájuk;
- € Gazdasági és társadalmi adatbázisok összefoglaló helyzetértékelése;
- € Szekunder információk összegyűjtése;
- € SWOT-analízis összeállítása: a mikrotérséget befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló, közgazdasági alapon nyugvó értékelése és rendszerezése.

V. SAJÓ-VÖLGYI MIKROTÉRSÉG INTEGRÁLT TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A Sajó-völgyi mikrotérség integrált területfejlesztési stratégiájának elkészítése hosszú időtávú, 1 európai uniós tervezési ciklusra, 2013-2020 közötti programozási időszakra vonatkozik. A mikrotérség jövőképe a következő: cél, hogy egy olyan versenyképes gazdaság épüljön ki, amely a mikrotérség stratégiai elhelyezkedéséből származó előnyökre, a mikrotérség belső adottságaira alapul, ahol a tradicionális értékek megőrzésével, a fenntartható fejlődés alapelveinek érvényesítésével biztosítja a lakosság magas szintű életminőségét, a tervezhető, kiszámítható jövőjében.

Mindezek alapján a dokumentum hosszú távú, általános missziója az életminőség folyamatos javítása, amely három specifikus célt tartalmaz: (1) fenntartható gazdasági-társadalmi fejlődés; (2) magas foglalkoztatási szint; (3) szociális biztonság.

A hosszú távú cél elérése érdekében a következő prioritásokat fogalmazzuk meg, melyek összhangban állnak az országos és regionális tervekkel:

1. Prioritások:

€ Versenyképes gazdaság

A mikrotérség stratégiai célja, egy fejlődésre képes gazdasági struktúra megteremtése, ahol megfelelőek a közlekedési-szállítási, speciális elérhetőségek feltételei. A fejlesztések által kiépülhetnek húzóágazatok, a térség logisztikai potenciálja is fejleszthetővé válik, valamint a mikro- és kisvállalkozások is megerősödnek. További cél, hogy a vállalkozásokban lehetőség legyen technológiai korszerűsítésre. A gazdasági struktúra feltételeinek megteremtése elősegítheti a fenntartható tájgazdálkodás és a vidékfejlesztés kiépülését.

A cél elérése érdekében javítani kell a közlekedési elérhetőség feltételein, ki kell alakítani a fejlődésre képes gazdasági struktúrát, valamint ki kell építeni a fenntartható turizmus feltételeit, infrastrukturális hátterét.

€ Központban az ember

A prioritás célja a tudásalapú társadalom megteremtése, az értékes és tartalmas életlehetőségek biztosítása, mely alapját képezi a stratégiai célnak. A stratégiai célja, hogy javuljanak a mikrotérség lakosságának fizikális és mentális egészségi állapota, a lakosság foglalkoztatásának növekedése, az életésélyeinek javítása, magas minőségű ellátórendszer kialakítása. Ennek érdekében a következő intézkedésekre törekednek: a lakosság egészségi állapotának javítására, a szociális és gyermekvédelmi helyzet javítására, a lakosság képzettségi szintjének növelésére, a kulturális-közösségi fejlesztésekre.

€ Élhető környezet

Stratégiai cél a lakosság megfelelő életminőségéhez szükséges környezeti állapotjellemzők javítása, az egészséges, rendezett és biztonságos természeti és települési környezet védelme, kialakítása és a hosszú távú fennmaradásának biztosítása. A cél elérése a következő tevékenységek által valósítható meg: környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése, természeti értékek, természeti erőforrások védelme, az energiagazdálkodás fejlesztése, település- és vidékfejlesztés.

€ Horizontális intézkedések

A térség fejlődését meghatározó, kézzel nem fogható tényezők közül kiemelkedő fontosságú a fejlesztési intézményrendszer minősége. A horizontális intézkedések tehát a fejlesztést elősegítő egyéb stratégiai területek megerősítését szolgálják. Az ehhez kapcsolódó konkrét célok: költséghatékony és tevékenységorientált intézményfejlesztés, a határmenti együttműködések fejlesztése, régiómarketing tevékenység fejlesztése.

A fejlesztési stratégia helyzetelemzése feltárta a mikrotérség kettős jellegét: egyrészt a mikrotérség számos nehézséggel, problémával küszködik, másrészt viszont sok, jelenleg még kihasználatlan lehetőséggel rendelkezik.

A fejlesztési stratégiában három fejlesztési célt fogalmaztunk meg:

- € Foglalkoztatási lehetőségek bővítése
- € Munkaerő-piaci részvétel növelése
- € Minőségi társadalmi és természeti környezet biztosítása

A célok elérésének biztosítása érdekében 4 prioritás került meghatározásra:

- € Versenyképes mikrotérség;
- € Biztonságos környezet;
- € Fejlődő vidék;
- € Élhető mikrotérség.

A Sajó-völgyi mikrotérség az integrált területfejlesztési stratégiájának előkészítése, kidolgozása során alapul vette az Európa 2020 stratégia három, egymással összefüggő és egymást kölcsönösen erősítő szakpolitikai területét, melyek az alábbiak:

- € intelligens növekedés, azaz a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása;
- € fenntartható növekedés, azaz erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság létrehozása;
- € és inkluzív növekedés, azaz a foglalkoztatás magas szintjét biztosító, szociális és területi kohéziót eredményező gazdaság ösztönzése.

2. *Intelligens növekedés*

Az intelligens növekedés az EU, az ország, a mikrotérség teljesítményét hivatott javítani az alábbi területeken:

- € oktatás (a tanulás és a készségfejlesztés ösztönzése)
- € kutatás/innováció (olyan új termékek/szolgáltatások előállítása, amelyek elősegítik a növekedést és a foglalkoztatást, illetve a társadalmi problémák megoldását)
- € digitális társadalom (információs és kommunikációs technológiák használata)

Az intelligens növekedés terén teljesítendő uniós célok közé tartoznak az alábbiak:

1. A köz- és magánforrásokból származó kutatási, fejlesztési és innovációs beruházások szintjének el kell érnie az Unió GDP-jének 1,8%-át, emellett jobb feltételeket kell teremteni e három tevékenységhez.
2. 2020-ra a foglalkoztatási arányt a 20 és 64 év közötti munkavállalók körében 75%-ra kell emelni azáltal, hogy többen (különösen a nők, a fiatalok, az idősebbek, az alacsonyán képzettek és a legális bevándorlók) jutnak álláshoz.
3. Javítani kell az iskolázottság szintjét, különösen az alábbi területeken:
  - € a lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni;
  - € el kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 30,3%-a felsőfokú (vagy azzal egyenértékű) végzettséggel rendelkezzen.

Hogyan kívánjuk fellendíteni az intelligens növekedést a mikrotérségben?

Az alábbi három kiemelt kezdeményezés segítségével:

1. Európai digitális menetrend – ez megvalósítható a mikrotérségben.
  - € A kezdeményezés célja a nagy sebességű/szupergyors internetre és az interoperábilis alkalmazásokra épülő egységes digitális piac kialakítása.
  - € 2015-ra mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni a szélessávú internetkapcsolatot.
  - € 2020-ra mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni a sokkal gyorsabb (legalább 30 Mbps sebességű) internet-hozzáférést.
  - € 2020-ra a háztartások legalább felének 100 Mbps-t meghaladó sebességű internetkapcsolatra szóló előfizetéssel kell majd rendelkeznie.

2. Innovatív Unió – nehezen megvalósítható mikrotérségben

- € A kezdeményezés célja, hogy a kutatási-fejlesztési és innovációs szakpolitika középpontjába a társadalmunk előtt álló olyan főbb kihívásokat helyezze, mint az éghajlatváltozás, az energia- és erőforrás-hatékonyság, az egészségügy és a demográfiai változások.
- € Meg kell erősíteni az innovációs lánc egyes szemei közötti kapcsolatot, az alapkutatástól a forgalmazásig.

3. Mozgásban az ifjúság – ez maximálisan megvalósítható a mikrotérségben

- € Elő kell segíteni, hogy a diákok és a gyakornokok külföldön tanulhassanak.
- € Jobban fel kell vértetni a fiatalokat ahhoz, hogy érvényesülni tudjanak a munkaerőpiacon.
- € Növelni kell az egyetemek teljesítményét és nemzetközi vonzerejét.
- € Javítani kell az oktatás és a képzés valamennyi szintjét (egyetemek, esélyegyenlőség).

Miért van a mikrotérségnek szüksége intelligens növekedésre?

A mikrotérség gazdasági növekedése jóval lassabb, mint országos versenytársaié. Ez nagyrészt a termelékenység terén létrejött szakadéknak tulajdonítható, melynek kialakulásáért – részben – az alábbi tényezők felelősek:

- € alacsony a kutatásra-fejlesztésre és az innovációra fordított beruházások szintje;
- € nem kielégítő az információs és kommunikációs technológiák használata;
- € a társadalom bizonyos rétegei számára nehéz az innovációhoz történő hozzáférés.

A nagy sebességű internet lassú térhódítása kedvezőtlen hatással jár az innovációs kapacitásra, hátráltatja az ismeretek átadását és az áruk és a szolgáltatások terjedését, valamint elszigeteli a vidéki térségeket.

Oktatás/képzés

- € A tanulók mintegy 25%-a nem rendelkezik megfelelő olvasási készségekkel.
- € Túl sok fiatal hagyja abba a tanulást/képzést anélkül, hogy bizonyítványt szerezne.
- € Javult a középszintű végzettséggel rendelkezők aránya, de ezek a képesítések gyakran nem állnak összhangban a munkaerő-piaci igényekkel.
- € A 25 és 34 év közöttiek nem egészen egyharmada rendelkezik felsőfokú végzettséggel.
- € Az intézmények nem állnak előkelő helyen az ország legjobb egyetemeinek rangsorában.

Elöregedő társadalom

Mivel az emberek egyre hosszabb ideig élnek, a születések száma pedig csökken, kevesebb aktív dolgozónak kell eltartania több nyugdíjast, illetve finanszíroznia a jóléti rendszert.

A 60 évesnél idősebb emberek száma ma kétszer olyan gyorsan növekszik, mint 2007 előtt.

Egy jobb és több lehetőséget biztosító tudásalapú társadalom elősegítheti, hogy tagjai tovább dolgozzanak, és az aktív népesség terhei csökkenjenek.

3. Fenntartható növekedés – erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság

A fenntartható növekedés a következőket jelenti:

- € alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképesebb gazdaság létrehozása, amely hatékonyan és fenntartható módon aknázza ki a természeti forrásokat
- € a környezet védelme, a kibocsátás csökkentése és a biológiai sokféleség megőrzése
- € az Európa vezető szerepéből következő előnyök kamatoztatása az új, környezetbarát technológiák és termelési módszerek kifejlesztése során
- € hatékony és intelligens villamosenergia-hálózatok kiépítése
- € az uniós hálózatok kiaknázása révén további versenyelőnyök biztosítása vállalkozásaink (különösen a kis feldolgozó vállalatok) számára
- € az üzleti környezet javítása, különösen a kkv-k számára
- € a fogyasztók támogatása annak érdekében, hogy tájékozott döntéseket hozzanak

A fenntartható növekedés terén teljesítendő célok közé tartoznak a következők:

1. Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 2020-ra az 1990-es szinthez képest 20%-kal csökkenteni kell.
2. A végfelhasználói energiafogyasztáson belül a megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell emelni.
3. Az energiahatékonyságot 20%-kal javítani kell.

Hogyan kívánja a mikrotérség fellendíteni a fenntartható növekedést?

Az alábbi két kiemelt kezdeményezés segítségével:

1. Erőforrás-hatékonyság

Az erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való közeledés elősegítéséhez a gazdasági növekedést függetleníteni kell az erőforrás- és energiafelhasználástól. Ez az alábbiak révén valósulhat meg:

- € a CO₂-kibocsátás mérséklése,
- € az energiabiztonság javítása,
- € a termelés és a fogyasztás erőforrás-szükségletének csökkentése.

2. „Iparpolitika a globalizáció korában”

A térségnek olyan iparpolitikára van szüksége, amely támogatja a vállalkozásokat (különösen a kisvállalkozásokat), hogy azok meg tudjanak felelni a globalizáció, a gazdasági válság és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás kihívásainak. Ehhez elengedhetetlen, hogy az újonnan kialakítandó iparpolitika:

- € ösztönözze a vállalkozói tevékenységet annak érdekében, hogy az európai vállalkozások élet- és versenyképesebbé váljanak;
- € az egyre nagyobb mértékben nemzetközivé váló értéklánc valamennyi elemét figyelembe vegye, a nyersanyagokhoz való hozzáféréstől az értékesítés utáni szolgáltatásig.

Mindezt kizárólag az üzleti szereplőkkel, a szakszervezetekkel, az egyetemekkel, a civil és a fogyasztóvédelmi szervezetekkel szoros együttműködésben lehet kialakítani.

Miért van a mikrotérségnek szüksége fenntartható növekedésre?

Mert túlságosan függ a fosszilis tüzelőanyagoktól. Az olajtól, gáztól és széntől való függés:

- € ártalmas és jelentős árváltozásoknak teszi ki a fogyasztókat és a vállalkozásokat;
- € veszélyezteti gazdasági biztonságunkat;
- € és felgyorsítja az éghajlatváltozást.

Természeti erőforrások

A természeti erőforrásokért folyó globális versengés a jövőben felerősödik, és növeli a környezeti terhelést. Fenntartható fejlesztési szakpolitikák révén javítani tudunk a helyzeten.

Éghajlatváltozás

Az éghajlatváltozás megfékezésével kapcsolatos céljaink elérése érdekében gyorsabban kell csökkentenünk a károsanyag-kibocsátást, és hasznosítanunk kell az új technológiákat (így pl. a szél- és napenergiát, biomasszát).

Javítanunk kell gazdaságaink éghajlati kockázatokkal szembeni ellenálló képességét, valamint katasztrófa-megelőzési és -elhárítási kapacitásunkat.

Versenyképesség

Javítanunk kell a termelékenységet és versenyképességet. Ezenfelül meg kell őriznünk a környezetbarát megoldások terén korán kivívott előnyöket.

Az európai energiapiac további integrációja 0,6–0,8%-kal növelheti a GDP-t.

Ha az energiaszükségletünk 20%-át megújuló forrásokból fedeznénk, több száz új munkahely jönne létre a mikrotérségben. Az energiahatékonyság 20%-kal történő javítása további munkahelyeket teremtené.

Kibocsátás csökkentési vállalásainkat oly módon kell teljesítenünk, hogy – többek között az innovatív technológiai megoldások népszerűsítése révén – a lehető legalacsonyabb költségek mellett lehető legnagyobb hasznot érjük el.

4. Inkluzív növekedés – a gazdasági, szociális és területi kohéziót előmozdító, magas foglalkoztatási arányt biztosító gazdaság

Az ún. „inkluzív” növekedés jelentése:

- € a foglalkoztatási arány növelése – a cél az, hogy különösen a nők, a fiatalok és az idősebbek számára több munkahely és jobb állások álljanak rendelkezésre;
- € a készségekbe és a képzésbe történő beruházás révén annak elősegítése, hogy az emberek – életkortól függetlenül – képessé váljanak az előttük álló változások felmérésére és a változások kezelésére;
- € a munkaerőpiacok és a jóléti rendszerek modernizálása;
- € annak biztosítása, hogy a növekedés előnyeiből a térség valamennyi területének haszna származzék.

Az inkluzív növekedés kapcsán teljesítendő célok közé tartoznak a következők:

1. 2020-ra a foglalkoztatási arányt a 20 és 64 év közötti munkavállalók körében 75%-ra kell emelni azáltal, hogy többen (különösen a nők, a fiatalok, az idősebbek, az alacsonyán képzettek és a legális bevándorlók) jutnak álláshoz.
2. Javítani kell az iskolázottság szintjét, különösen az alábbi területeken:
  - € a lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni;
  - € el kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 30,3%-a felsőfokú (vagy azzal egyenértékű) végzettséggel rendelkezzen.
3. Legalább 4,5%-kal csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

Hogyan kívánja a mikrotérség fellendíteni az inkluzív növekedést?

Az alábbi két kiemelt kezdeményezés segítségével:

1. Új készségek és munkahelyek menetrendje

A stratégia célja, hogy lehetővé tegye az egyének számára az új készségek elsajátítását, illetve azt, hogy alkalmazkodjanak a munkaerő-piaci változásokhoz, és sikeresen váltsanak karriert.

Tágabb értelemben a menetrend révén az EU modernizálni kívánja a munkaerő-piacokat a foglalkoztatás szintjének emelése, a munkanélküliség csökkentése, a termelékenység növelése és szociális modelljeink fenntarthatóságának biztosítása érdekében, ezért ezt a Sajó-völgyben is szükséges megvalósítani.

2. Szegénység elleni platform

- € a gazdasági, társadalmi és területi kohézió biztosítása
- € a szegények és a társadalmilag kirekesztettek alapvető jogainak elismertetése, valamint annak lehetővé tétele, hogy ezek az emberek méltóságban, a társadalom aktív tagjaként élhessenek
- € annak elősegítése, hogy az emberek támogatásban részesüljenek, s ennek révén beilleszkedjenek a lakóhelyükön élő közösségekbe, képzésben vegyenek részt, segítséget kapjanak az álláskeresés során, és hozzájussanak a szociális ellátásokhoz

A regionális fejlesztés és beruházás is kedvezően hat az inkluzív növekedésre, mivel mérsékli a régiók közötti különbségeket, és biztosítja, hogy a gazdasági növekedés előnyeiből a térség minden területének haszna származzon.

Miért van a mikrotérségnek szüksége inkluzív növekedésre?

Foglalkoztatás

A demográfiai változások miatt a mikrotérség munkaképes lakosságának száma csökken, így kevesebb munkavállalónak kell eltartania az egyre növekvő számú inaktív népességet.

A Sajó-völgyi mikrotérségnek növelnie kell az általános foglalkoztatás arányát: a foglalkoztatottság különösen a nők esetében (63%, szemben a 20–64 év közötti férfiak esetében mért 76%-kal) és az 55-64 év közötti idősebb munkavállalók körében alacsony.

Az európaiak munkaórában számítva átlagosan 10%-kal kevesebbet dolgoznak, mint az egyesült államokbeli és a japán munkavállalók, és a mikrotérségben ennek aránya még több.

A gazdasági válság súlyosbította a munkanélküliséget a fiatalok körében (a munkanélküli fiatalok aránya több mint 21%), és rontotta az álláskereső elhelyezkedési lehetőségeit.

Készségek

Az EU-ban körülbelül 80 millióra tehető azok száma, akik kizárólag alacsony vagy alapvégzettséggel rendelkeznek, az élethosszig tartó tanulás pedig elsősorban a legképzettebbeket segíti. Mivel ebben a mikrotérségben alig van diplomás, így az élethosszig tartó tanulás még gyerekcipőben jár. Továbbá nagyon magas az alacsonyan képzettek száma.

Minden eddiginél fontosabb, hogy az emberek új készségeket sajátítsanak el és fejlesszenek tovább.

A szegénység elleni küzdelem

Már a válság előtt is rengeteg embert veszélyeztetett a szegénység. A foglalkoztatottak 8%-a nem keres eleget ahhoz, hogy a szegénységi küszöb felett tudjon élni.

5. A stratégia célkitűzései és alapelvei

A stratégia előkészítésével célunk meghatározni azon alapelveket, hogy mit kell tennünk ma és holnap ahhoz, hogy a gazdaságot visszaállítsuk a növekedési pályára. Határozottan kell fellépnünk gyengeségeink orvoslására, és arra a területre kell építenünk, ahol erősek vagyunk. Új gazdasági modellt kell kialakítanunk, amely a tudáson, a környezetbarát gazdaságon és a foglalkoztatás magas szintjén alapul. Ehhez a küzdelemhez minden szereplő hozzájárulására szükség van.

Az unió öt kiemelt célkitűzését természetesen mi is alapul vettük mikrotérségi szinten, és megvalósulásuk akkor lehetséges, ha ezeket a célkitűzéseket lebontjuk a kiindulási helyzetet is tükröző, mikrotérségi szintű célokra. Az öt kiemelt célkitűzés Magyarországra vonatkozó adatai, melyet mikrotérségünk is követni kíván a következő:

- € A 20-64 évesek körében legalább 75 százalékra kell emelni a foglalkoztatás szintjét.
- € Az uniós GDP 1,8 %-át kutatásra és fejlesztésre kell fordítani.
- € Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket.
- € Az iskolából kimaradók arányát 10% alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy az ifjabb generáció legalább 30,30% százaléka rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel.
- € 450000 fővel csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát, ami a 2013. január 1-jei lakosságszámhoz viszonyítva 4,5%, így mikrotérségünk célja is ez a 4,5 % elérése.

VI. A STRATÉGIA TERVEZET ÖSSZEFOGLALÁSA

1. JÖVŐKÉP ÉS MISSZIÓ

A stratégia tervezet kiindulópontja a 2020-ra vonatkozó jövőkép, amely a mikrotérség jövőbeli kívánatos állapotát mutatja be. A jövőképben foglaltak és a jelenlegi helyzet közötti eltérések, feszültségek csökkentését, a jövőképben leírt állapot elérését célozzuk meg:

A mikrotérség versenyképes, a helyi adottságokra és hagyományokra épülő gazdasági szerkezettel rendelkezzon, amely megfelelő minőségű és mennyiségű munkahelyet és magas jövedelmet biztosíthatna a térség lakosságának, így a foglalkoztatottak aránya növekedne, a munkanélküliség csökkenne. A lakosság iskolai végzettsége alacsony, a mikrotérségben alig él diplomás, ezen változtatni kell. A hátrányos helyzetű és roma lakosok széleskörű segítséget kaphatnának életminőségük javítására.

A térség gazdaságában a mezőgazdaság még mindig fontos szerepet tölt be, a helyi adottságokra, hagyományokra és a környezeti lehetőségekre alapozva versenyképes termékeket állíthat elő. Fontos szerep jutna az alternatív mezőgazdasági tevékenységeknek. A terciér szektor az élet minden területén kínálna szolgáltatásokat a lakosság és a vállalkozások számára, a térség turisztikai szerepe is felértékelődne.

A mikrotérség majd minden településén kiépültek a szükséges közművek, a kistelepüléseken is biztosítottak lennének a minőségi élet feltételei. A térség útjai felújításra szorulnak, a tervezett 26-os gyorsforgalmi út bekapcsolná a mikrotérséget az ország gazdasági vérkeringésébe. A települések közti kerékpárút-hálózat teljes mértékben kiépítésre szorul. A lakosság egyenlő esélyekkel férne hozzá a közszolgáltatásokhoz. A települések rendezettek, mind a közterületek, mind a közintézmények jó állapotban lennének, számos park és pihenőhely állna a lakosok rendelkezésére. A kikapcsolódni vágyók több sportolási lehetőségből és kulturális programból választhatnak.

A mikrotérség szoros gazdasági és kulturális kapcsolatokat ápol ma is a határmenti szlovákiai térséggel, ezt folyamatosan bővíteni kell.

A jövőkép hangsúlyozza, hogy a mikrotérség diverzifikált gazdaságszerkezettel rendelkezik, és a térségben működő helyi vállalkozások képesek elegendő számú munkalehetőséget biztosítani a lakosság számára. A mikrotérség mezőgazdasága alternatív, helyi termékeket állít elő, igazodik a helyi sajátosságokhoz. Az ipar területén működő vállalkozások széles együttműködésben dolgoznak, kiterjedt beszállítói hálózattal nem rendelkeznek a jelen lévő vállalatok. A szolgáltató szektorban rejlő lehetőségek is hasznosításra kerülnének, az ágazat számos ága biztosít megélhetést vagy kiegészítő jövedelmet a lakosság számára.

A jövőkép a minőségi élet jövedelmi feltételei mellett kiemeli a különféle közösségi infrastruktúrák biztosításának fontosságát. A hiányzó kommunális, közlekedési, árvízvédelmi infrastruktúrák mellett a lakosok minőségi környezet iránti igénye, a rendezett településkép, a szabadidő kulturált és változatos eltöltésének lehetőségei is igen fontos szerepet játszanak az életminőség alakulásában, tovább javítják a települések népességmegtartó képességét. Mindezek mellett a mikrotérség határmenti elhelyezkedését tükrözve kiemelten jelentőséggel bír a határmenti gazdasági-társadalmi együttműködés.

A fejlesztés alapcélja, a későbbiekben kijelölt stratégiai célok, részcélok, prioritások mind mind a misszióban foglaltak elérését célozzák. Az átfogó mikrotérségi koncepció fő célja, mint azt a misszió is megfogalmazza, a megfelelő életminőség biztosítása a mikrotérség lakosai számára. Fontos hangsúlyozni, hogy az életminőség javítása komplex és bonyolult feladat, amely csak hosszú távon hozhat eredményeket. A fejlesztések hatásaként keletkező előnyökből és lehetőségekből a mikrotérség valamennyi településének részesednie kell, törekedve a mikrotérségi különbségek mérséklésére.

Az életminőség javításának egyik központi feltétele a megfelelő jövedelmi viszonyok biztosítása a lakosok számára. Ehhez alapvetően két dolog szükséges: elegendő számú és minőségű munkahely, valamint megfelelő képzettséggel és tapasztalattal rendelkező munkaerő.

A megfelelő számú és minőségű munkahelyek biztosításához a mikrotérség gazdasági szerkezetének diverzifikációja, valamint külső források, befektetések térségbe vonzása szükséges. A jelenlegi gazdasági szerkezet egy fejletlen és erősen ellentmondásos struktúra, a gazdasági átalakulás közbeni állapotában megrekedt állapotot tükröz. A mikrotérség mezőgazdasága döntően önellátásra és jövedelem-kiegészítésre rendezkedett be, az árutermelő mezőgazdaság feltételei nem adóttak. Problémát jelent, hogy a mezőgazdaságban nem jelentek meg az alternatív tevékenységek (biogazdálkodás, agrár-környezetvédelem, falusi turizmus), melyek a hagyományos termékeknél magasabb jövedelmi szintet biztosíthatnának a termelőknek. Gondot jelent az is, hogy a térségben működő néhány élelmiszeripari, feldolgozóipari vállalkozás számára nem áll minden esetben rendelkezésre helyi alapanyag, így azokat a térségen kívülről kell beszerezniük.

Az ipar szempontjából szükséges a vállalatok közti együttműködés bővítése, a helyi kkv-szektor versenyképességének javítása. A vállalkozások alacsony száma ellenére ösztönözni és serkenteni kell a vállalkozások fejlődését a megfelelő üzleti infrastruktúra és szolgáltatások biztosításával. Továbbá fejleszteni kell a térség befektetés-ösztönzési tevékenységét, mivel a megfelelő marketing tevékenység hiányában csökken a befektetők térségbe vonzásának esélye.

A mikrotérség szolgáltató szektora rendkívül fejletlen, az ágazat alacsony részesedése magas foglalkoztatási és növekedési potenciált hordoz magában. Az idegenforgalmi szolgáltatások hiánya szembeötlő, így a mikrotérség a korlátozott idegenforgalmi potenciálját sem képes kellő mértékben hasznosítani. A turizmus jellegéből fakadóan fontos jövedelemkiegészítő lehet a vidéki településeken.

A mikrotérségben a foglalkoztatottsági és aktivitási ráta rendkívül alacsony, a társadalom széles rétegei szorultak ki a munkaerőpiacról. Továbbá a munkaerő-piaci szempontból aktív lakosok körében is igen magas munkanélküliség figyelhető meg. Mindezek érdekében szükség van egyrészt az aktív lakosság piacképes ismeretekkel, szakmákkal való felruházására, másrészt az inaktív, a munkaerőpiacról kivonult lakosok munkaerő-piaci reintegrációjának segítésére. Ennek során fejleszteni kell az alap- és középfokú oktatás, szakképzés intézményeit, a piaci igényekhez kell igazítani az oktatott szakmákat, képzési, átképzési és továbbképzési programokat kell szervezni, és speciális tanácsadással, szolgáltatásokkal kell támogatni a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci reintegrációját.

Az életminőség másik alapeleme a települési infrastruktúra minősége, ezek egy része alapvető feltétele a vállalkozások versenyképes működésének, másrészt a mindennapi élet létesítményei elengedhetetlenek egy település, mikrotérség vonzóvá tételéhez. A biztonságos élet megteremtéséhez szükséges infrastruktúra kiépítése nem járul hozzá, pusztán az alapot jelenti a mikrotérség tényleges fejlődéséhez. A megfelelő infrastruktúra (árvízvédelem, szennyvíz, ivóvíz, közlekedés, stb.) a modern társadalom alapját képezi, ezek hiányában a települések lakosságmegtartó képessége csökken. Ezek biztosítása tehát a stratégia megvalósításának egyik alapját jelenti.

Azonban az életminőség szempontjából meghatározó magának a társadalmi és természeti környezetnek az állapota, melynek mérőeszköze számos települési-társadalmi mutató. Így például a településkép, a rendezett közterek látványa, a települési zöldfelületek és parkok megléte, de ide tartoznak a településeken kívüli erdők, természeti területek, melyek az ember érintetlen természet iránti igényét elégítik ki. Szükség van rekreációs lehetőségekre, a szabadidő kulturált eltöltésének biztosítására. Ugyanakkor rendkívül fontos magának a közösségnek az összetartása, valamint a közösség által nyújtott szolgáltatásoknak az elérhetősége és minősége. A szociális ellátás, az alapfokú oktatási intézmények megléte szükségesek a megfelelő életfeltételek biztosításához. Mindezeket túl ki kell építeni egy pozitív térségi arculatot, amely a térségi azonosságtudat kialakulását, erősödését segíti.

2. A MIKROTÉRSÉGI FEJLESZTÉS ELVEI

Az Európai Unió és a hazai regionális politikában széles körben elfogadott általános alapelvek szem előtt tartása a programozás valamennyi szakaszában, valamint a stratégia megvalósítása során elengedhetetlen. Ezek az alapelvek az alábbiak:

Partnerség

A partnerség elve a programozás és a programmegvalósítás során egyaránt az érintett szereplők együttműködését feltételezi mind vertikálisan (központi, regionális és megyei hatóságok, a mikrotérségi társulások, az önkormányzatok, köztisztviselők stb.), mind pedig horizontálisan (a piaci és intézményi szereplők között).

Programozás

A programozás, mint alapelv azt fejezi ki, hogy a Strukturális Alapokból nyújtott támogatás nem egyedi projektekhez, hanem integrált, több évre szóló, jól megfogalmazott fejlesztési programokhoz biztosítható.

Decentralizáció

Ezen alapelv értelmében folyamatosan törekedni kell a területfejlesztési döntések központi meghozatalának elkerülésére, amely folyamatnak együtt kell járnia a pénzügyi források tervezéséhez és felhasználásához kapcsolódó felelősség- és jogkör decentralizációval is. A területi döntéshozók eszközrendszerének megerősítése feltételezi a szubszidiaritás alapelveinek meglétét az adott viszonyrendszerben.

Szubszidiaritás

A területfejlesztési értelemben vett szubszidiaritás elve a tervezés viszonylatában azt jelenti, hogy a tervdokumentumok elkészítése, valamint a programok megvalósítása lehetőleg azon a szinten történjen, amelyet közvetlenül érint.

Nyilvánosság

A nyilvánosság elvének alkalmazása azt célozza, hogy minél nagyobb mértékű legyen a helyi erőforrások bevonása és a társadalmi támogatottság. Ezen alapelv szerint a tervezés és a programmegvalósítás során egyaránt biztosítani kell az átláthatóságot, mivel csak így érhető el, hogy a helyi társadalom azonosuljon a megfogalmazott célokkal és törekvésekkel.

Addicionalitás

Az adicionalitás a Strukturális Alapok működését meghatározó alapelv, mely szerint a meghatározott célú Európai Unió strukturális támogatásokat pótlólagos (addicionális) forrásként kell kezelniük a saját forrásaik mellett, azok azonban nem helyettesíthetik a tagállam azonos célból eszközölt kiadásait.

Koncentráció

A koncentráció elve szerint cél a támogatási forrásoknak a lehető leghatékonyabb felhasználása, azaz viszonylag kisszámú, stratégiai jelentőségű célkitűzés megvalósítására való összpontosítás.

Horizontális elvek

Fentiekén túl vannak olyan horizontálisnak tekinthető elvek, amelyeknek általánosan kell érvényesülniük valamennyi fejlesztés megvalósítása során. Ezek közül a legfontosabb a környezeti szempontból fenntartható fejlődés elve, valamint a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének elve.

3. STRATÉGIAI IRÁNYVONALAK

A jövőképben és a misszióban megfogalmazottak elérésére a mikrotérségi szinten kijelölték azokat a stratégiai irányvonalakat, melyeknek központi helyen kell szerepelniük a stratégiai célok kialakítása, a prioritások és alprogramok meghatározása során. A stratégiai irányvonalak adottságok és problémák mentén kerültek kialakításra. Az adottságok képviselik azokat a belső erősségeket és kedvező külső folyamatokat, amelyekre a mikrotérség fejlődése alapozható, míg a problémák azok a gyengeségek és külső veszélyek, amelyek a legnagyobb akadályt képezik a mikrotérség sikeres fejlődésében.

4. STRATÉGIAI CÉLRENDSZER

A jövőképben és a misszióban foglaltak alapján, a stratégiai irányvonalak figyelembe vételével három stratégiai cél képezhető le. A stratégiai célhoz kapcsolódó fejlesztési irányok a mikrotérség célrendszerét tartalmazzák, amely egy ábrán kerül majd bemutatásra (lásd később). Az ábra központi helyén a fejlesztés alapcélja, a misszió áll. A hosszú távú cél megvalósítása három stratégiai célkitűzés révén érhető el, amelyek további részcélokat foglalnak magukban (összesen négyet), alatta helyezkednek el a konkrét fejlesztési programok.

A kialakított stratégiai célok a következők:

1. Versenyképes mikrotérség
2. Munkaerő-piaci részvétel növelése
3. Minőségi társadalmi és természeti környezet biztosítása

1. Versenyképes mikrotérség

A korábbi helyzetelemzés részletesen bemutatja a mikrotérség gazdasági-társadalmi folyamatait. Ezek alapján a térség egyik legmeghatározóbb, központi problémája a munkalehetőségek hiánya. A korábban működő mezőgazdasági nagyüzemek megszűnése, az ipari létesítmények létszámleépítése, valamint az országon belüli ingázási lehetőségek radikális csökkenése következtében a térségben jelentős munkaerő-többlet keletkezett. Ezt a szabad munkaerőt nem képes a mai napig felszívni a térség gazdasága. Ez eredményezi a térség magas munkanélküliségi rátáját, a foglalkoztatottak rendkívül alacsony arányát, valamint a szintén alacsony aktivitási rátát.

A mikrotérség gazdasági szerkezete nem tekinthető korszerűnek. A mezőgazdaság magas részesedése a gazdaságon belül kedvezőtlen termelési adottságokkal és versenyképtelen birtokstruktúrával párosul, kevés az igazi árutermelő gazdaság. Az iparban bár működnek jelentős multinacionális vállalkozások, valamint termelnek korábbi gyárak utódvállalatai, ezek nem képesek dinamizálni a térség vállalkozásait, azok alacsony tőkeerejükből kifolyólag többnyire nem képesek bekapcsolódni a nagyvállalatok beszállítói hálózatába. A szolgáltató szektor alacsony részesedése szintén a térség elmaradott gazdasági szerkezetét jelzi. Idegenforgalmi szolgáltatások szinte nincsenek is a térségben, az ágazat minimális kapacitással rendelkezik. A jelentős foglalkoztatási potenciált rejtő terciér szektor országos szintű térhódítása viszont még nem érte el a mikrotérséget. A vállalkozások száma alacsony, legtöbbjük tőkeszegény, és alacsony létszámot foglalkoztatva működik. A külső befektetők térségbe vonzását akadályozza az üzleti infrastruktúra hiányossága, valamint a szakképzetlen munkaerő. A térség rossz közúti megközelíthetősége, Budapesttől való nagy távolsága tovább rontja a térség tőkevonzó képességét.

A foglalkoztatási problémák leküzdése igen nehéz feladat, közösségi eszközökkel csak közvetve segíthető. A munkahelyek teremtését szolgálja a gazdasági szerkezet diverzifikációja, a térségi adottságok hatékonyabb hasznosítása. Emellett szükség van a mikrotérség tőkevonzó képességének javítására, a hátrányok fokozatos leküzdésére.

A foglalkoztatás növelését az alábbi részcélok megvalósításán keresztül lehet elérni:

- A. Diverzifikált gazdasági szerkezet kialakítása
- B. Tőkevonzó képesség javítása

A. Diverzifikált gazdasági szerkezet kialakítása

A mikrotérség gazdasági szerkezetének modernizálásához ez egyik legfontosabb a térség vállalkezési szerkezetére jellemző kettősség oldása. Elő kell segíteni a vállalkozások közötti együttműködést, a beszállítói és partneri kapcsolatok kialakulását a térségben jelen lévő nagyvállalatok, a helyi kis- és középvállalkozások között. Ennek érdekében szükséges a kv-k versenyképességének javítása, új vállalkozások indítását célzó fejlesztések megvalósítása, az üzleti szolgáltatások körének bővítése.

A mikrotérségben az igen jelentős részesedéssel rendelkező mezőgazdaság modernizálása is szükséges. Meg kell határozni a mikrotérség mezőgazdasági erősségeit, azaz az adottságoknak megfelelően mely termelési ágak életképesek, s a kieső kapacitások hogyan hasznosíthatók, továbbá melyek az alternatív jövedelemszerzés mezőgazdasági forrásai.

A mikrotérség elmaradott szolgáltató szektorának fejlesztése is szükséges - részben a jelenleg szinte alig hasznosított turisztikai adottságok hasznosítására. Ennek eszközei lehetnek a látnivalók felújítása, a térségi turisztikai együttműködés fejlesztése, valamint a hiányzó szolgáltatások kiépítése.

B. Tőkevonzó képesség javítása

A külföldi befektetők vonzása, megtelepedési feltételeik biztosítása és a vállalkozások megtartása jelentős részben a mikrotérségen múlik. A külföldi vállalkozások igényeihez igazodó ipari, szolgáltató területek kialakítása, üzleti szolgáltató tevékenységet kiszolgáló szervezeti keretek biztosítása, szakképzett humán erőforrásbázis rendelkezésre állása a befektetők számára kulcsfontosságú tényező.

Az infrastruktúra, a szolgáltatások és a munkaerő mellett rendkívül fontos egy pozitív térségi image kialakítása, egy aktív térségi befektetés-ösztönzési tevékenység beindítása. A tőkevonzó képesség javításához elengedhetetlen az alapvető kommunális infrastruktúra, kiemelten a szennyvízrendszer és az úthálózat kiépítése. Ezek hiánya alááshatja az új befektetők térségbe vonzását.

2. Munkaerő-piaci részvétel növelése

A mikrotérségben megfigyelhető magas munkanélküliség nem egyedül a vállalkozások alacsony munkahelyteremtő képességének eredménye. A foglalkoztatás bővülését megnehezítik a mikrotérség munkaerőpiacán tapasztalható súlyos strukturális problémák. A legnagyobb problémát az alacsony gazdasági aktivitás jelenti, azaz a térségben kiemelkedő az eltartottak és az inaktív keresők aránya. Mindezek mellett a gazdaságilag aktív népességen belül is jellemző a magas munkanélküliség, az országos értéket jelentősen meghaladja mind a tartósan munka nélkül lévők, mind a pályakezdő munkanélküliek aránya. Mindkét esetben fontos szerepet tölt be a munkaerő képzettsége, a piacképes tudás vagy szakma hiánya. A térségben kiemelten kell kezelni az inaktív lakosság munkaerő-piaci visszatérését célzó tevékenységeket. Az inaktív lakosság alacsony motivációja, a szakismeretek és a munkaerő-piaci információ hiánya negatívan befolyásolják az újbóli munkavállalást. Ezek kiemelten jelentkeznek a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokban, valamint a roma lakosság körében. Mindezek alapján egyértelműen javasolt a térség képzési és felnőttképzési rendszerének felülvizsgálata.

A munkaerő-piaci részvétel növelését a stratégia az alábbi részcélok megvalósításán keresztül kívánja elérni:

- A. Piacképes tudással rendelkező munkaerő biztosítása
- B. Munkaerő-piaci reintegráció elősegítése

A. Piacképes tudással rendelkező munkaerő biztosítása

A gazdasági aktivitás növekedését és ezzel egyidejűleg a munkanélküliség csökkenését is elősegíti a munkaerő képzettségi szintjének és szerkezetének javítása. Piacképes ismeretek birtokában egyrészt elérhetők a fenti célok, de közvetve hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez is.

A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő-kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi vállalkozások számára. Elengedhetetlen a

vállalkozások igényeinek felmérése, azaz olyan szakmák és ismeretek oktatása szükséges, amelyek iránt kereslet mutatkozik a piacon.

B. Munkaerő-piaci reintegráció elősegítése

A mikrotérségben jelentős számban képviseltetik magukat hátrányos helyzetű lakosok. Elhelyezkedési esélyeik növeléséhez mikrotérségi összefogás szükséges, melynek célja a munkaerőpiacról kiszorult csoportok, kiemelten a tartósan munka nélkül lévők, nők és romák integrációja, az esélyegyenlőség megteremtése.

Ezt képzési, átképzési és felzárkóztatási programok indításával, foglalkoztatási programokkal és tehetséggondozással lehet segíteni.

3. Minőségi társadalmi és természeti környezet biztosítása

A harmadik stratégiai cél az életminőség egy újabb aspektusára koncentrál, a bennünket körülvevő társadalmi és természeti környezet, a közösség és intézményeinek működése, szolgáltatásai mind-mind nagymértékben hozzájárulnak az életminőséghez. A jövőképben megfogalmazott állapot eléréséhez számos infrastrukturális hiányosságot kell felszámolni, valamint meg kell teremteni a lakosság magasabb szintű elvárásainak is a feltételeit (településkép, rekreációs lehetőségek).

A mikrotérség települései között jelentős eltérések nem figyelhetők meg, egyedül a térségközpont van jobb helyzetben - nagyságánál fogva - a térség többi településénél. Ugyanakkor a mikrotérség egészére jellemző a népesség elvándorlása, melynek megállítása a térség jövőjének kulcsa. A munkalehetőségek biztosítása mellett a környezet állapota játszik fontos szerepet a mikrotérség népességmegtartó képességének javításában.

Az élhető társadalmi és természeti környezet kialakítása az alábbi részcélok megvalósításával érhető el:

- A. **A környezetbiztonság növelése**
- B. **A környezet minőségének javítása**
- C. **A közfeladatok és közszolgáltatások minőségének fejlesztése**

A. A környezetbiztonság növelése

Az életminőség javításához alapvető a környezeti veszélyek megszüntetése vagy minimalizálása. Az alapvető kommunális és egyéb infrastruktúrák hiánya a mindennapi élet alapjait veszélyezteti.

A mikrotérség ár- és belvízveszélyes területen helyezkedik el, a Sajón igen gyakran vonul le jelentős árhullám. Az árvizek elleni védekezés egyik kiemelt létesítménye a töltésrendszer, ami folyamatos karbantartást és figyelmet igényel. Mindezek mellett a folyó magas vízállása, a nagy esőzések igen jelentős belvízkárokat okoznak. Fontos feladat a csapadékvíz és a belvíz elvezetésének megoldása mind a települések belterületein, mind a külterületeken. A vízelvezetés speciális helyzete miatt ezt csak térségi együttműködésben, a szomszédos érintett területekkel közösen lehet megvalósítani.

Egy másik fontos tényező a térségi vízbázisok védelme. A szennyvízhálózat alacsony térségi kiépítettsége igen komoly szennyező forrást jelent a talajvízre. Potenciális veszélyforrásnak számít a talajvízből a folyókba szivárgó kommunális folyékony hulladék.

Egy rendkívül fontos probléma a mikrotérség számos településén az ivóvízminőség, mely az életminőség alapjainak biztosítása érdekében szükséges.

Egy másik, speciális tényező a közlekedésbiztonság. A mikrotérség településeinek belterületi és külterületi útjainak rossz állapota, az összekötő utak hiánya miatt a közúti közlekedés feltételei kedvezőtlenek. Különösen nagy probléma a kerékpárutak hiánya, a mikrotérségben rendkívül gyakran fordul elő kerékpáros baleset. Ezek megelőzése érdekében javasolt a mikrotérségi kerékpárút-programban meghatározott kerékpárutak kiépítése.

B. A környezet minőségének javítása

A lakosság életminőségének fontos tényezője a közvetlen lakókörnyezet minősége, a pozitív vizuális hatás. A településkép fejlesztése hozzájárul egyrészt a népesség megtartásához, másrészt a mikrotérségben tervezett kisléptékű turisztikai fejlesztéseknek is elengedhetetlen előfeltétele.

A települések magjának felújítását, rekonstrukcióját a hagyományokat tükröző állapot helyreállítása révén kell elvégezni. A közterek felújítása, kialakítása mellett törekedni kell a lakosok bevonására is oly módon, hogy a magánházak udvara, előkertje is a településképbe illeszkedve legyen kialakítva. Fontos tehát a lakosság bevonása a településszépítés folyamatába, a tiszta udvar, ház kialakítása iránti igény feltámasztása. A településvezetők által kijelölt, jelentősebb, értékkel bíró épületek, építmények felújítása, funkcióval való felruházása különösen fontos. A mikrotérség minden településén található ilyen épületek. Mindezek mellett elengedhetetlen a települési zöldfelületek növelése, parkok kialakítása.

Továbbá szükséges a szabadidő kulturált eltöltésének biztosítása, a rekreációs lehetőségek fejlesztése. Javasolt egyrészt az aktív pihenéshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (pl. sportpályák, sportolási lehetőségek, horgásztavak), másrészt a pihenést, kikapcsolódást szolgáló pihenőparkok, zöldfelületek kialakítása.

A mikrotérségben található természeti értékek védelme kiemelt fontosságú. Az erdők, folyópartok, árterek és mocsarak természetes állapotban való megőrzése, vagy abba való visszaállítása hozzájárul a térség turisztikai potenciáljának növekedéséhez is. Továbbá a természetvédelemhez kapcsolódó feladatok szorosan összefüggnek a környezeti, kommunális beruházásokkal, például a szelektív hulladékgyűjtési akciókkal vagy a szennyvízhálózat korszerűsítésével. Mindkét cél a természet védelmét, a lakókörnyezet megóvását, az egészséges életkörülmények kialakítását szolgálja. A természeti értékek védelme, az ökoszisztéma egyensúlyának fenntartása valamennyi település közös érdeke.

C. A közfeladatok és közszolgáltatások minőségének fejlesztése

Egy közösség működésében rendkívül fontos szerepet töltenek be a közösség által a tagjainak nyújtott szolgáltatások, valamint az, hogy a közösség milyen eszközökkel segíti nehéz helyzetben lévő tagjait.

A közösségfejlesztés egyik meghatározó eleme az alapvető települési funkciók működése, azaz az alapfokú oktatás és nevelés, az egészségügyi és szociális intézmények megfelelő működése. Biztosítani kell az óvodák működését, a gyerekek általános iskolai oktatásához szükséges feltételeket (infrastruktúra, eszközök, pedagógusok).

A szociális ellátás fejlesztése alapvetően a bölcsődei szolgáltatások, a családsegítő intézmények, a gyermekjóléti szolgálatok és az időskorúak ellátásának fejlesztését célozza. Mindezek mellett szükség van az intézmények korszerűsítésére.

A közösségfejlesztés habár alárendelten is, de fontos eleme a közfeladatoknak és közszolgáltatásoknak, amely a mikrotérség belső kohéziójának kialakítását célozza. Települési és térségi szinten is hiányzik a markáns, a terület jellegét tükröző, pozitív üzenetet hordozó image, önmeghatározás. A kohézió kialakítása hosszú távú folyamat, ez az elem ennek a tudatos tervezéséhez kíván hozzájárulni, amely a térség lakosságának bevonását és aktív közreműködését igényli.

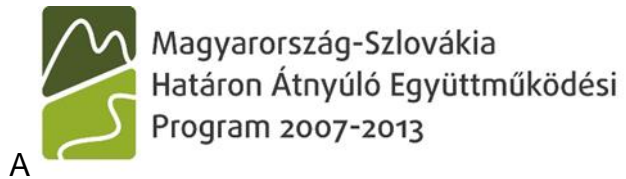
VII. ZÁRÓ GONDOLAT

Mint a tanulmány címe is tükrözi, szeretnénk mindig csak egy lépéssel előrébb jutni, hogy a mikrotérség fejlődése biztosítható legyen, és a fent bemutatott alapelvek és célkitűzések alapján tudjunk előre haladni lépésről lépésre.

A siker elsődleges kulcsa egy jól kidolgozott integrált területfejlesztési stratégia, mely lépésről lépésre a fejlődés útján halad, ezáltal a Sajó-völgynek van lehetősége fejlődni. A stratégia tematikus felépítésének köszönhetően, fokozatosan vezetünk előre, lépésről lépésre haladva, ezzel biztosítva azt, hogy a megfelelő időpontban jutunk a megfelelő információhoz, így fejlődésünk folyamatossá és nyomon követhetővé válik. Sokat gondolkodtunk a legjobb megoldáson. Az elmúlt évek tapasztalatait összegyűjtve és kielemezve arra jutottunk, hogy mindenképpen egy stratégiában kell gondolkodnunk, mely lépésről lépésre vezet előre. Ez a stratégia biztosítja azt, hogy a Sajó-völgyi mikrotérség megvalósíthassa jövőképét, céljait, elképzeléseit.

A

magyar nyelvű honlapja az alábbi linken érhető el:

www.husk-cbc.eu

Jelen dokumentáció tartalma nem feltétlenül tükrözi
az Európai Unió hivatalos álláspontját.